

zato je treba zanjo velike umetniške moči. Presenetiti nas mora razvoj dejanja, iznenaditi konec in vsak stavek posebej. V Pugljevih novelah pa je premalo dejanja, preveč neresničnih besed in konec je medel in neverjeten. Pisatelj je mlad, zdaj se mu razvija sila. Zato naj se veliko uči pri klasiških novelistih in se moško otrese gostobesedne moderne manire.

Ivan Cankar je izpopolnil „Življenje in smrt Petra Novljana“ ter „Poslednje dneve Štefana Poljanca“ z letošnjo „Smrtjo in pogrebom Jakoba Nesreče“. Jakob Nesreča je stari Cankarjev junak, ki hodi pod raznimi imeni kakor večni Jud po vseh njegovih daljših povestih. To je zavrženec, ki mu je zapisano prokletstvo na čelu od njegovega rojstva in ki mu je to prokletstvo blagoslov, ker je on radi njega izmed vseh pravičnih ljudi najmanj pravičen. Cankar ne prestando dokazuje to tezo, tako da bi bila njegova povest stara in dolgočasna, ko bi je ne znal odevati v vedno nove forme. Tako je tudi v „Smrti in pogrebu Jakoba Nesreče“ izpolnil razdaljo med „nekrščanskim“ rojstvom in „nekrščansko“ smrtjo junakovo z obilico duhovito izbranih in duhovito obdelanih tipov zavržencev, ki jih veže v življenju in celo po smrti neka mistiška vez sorodstva in ljubezni ter bratstvo v bridkosti. In ta vez je močna, ker je velika njihova bridkost, ki so jo okusili v življenju. „Življenje“ je Cankarju brutalno in umazano, zato ga prezira; toda vsled tega preziranja trpi njegova povest, ki se izgubi v megli in nejasnosti, kjer nima nobena oseba določenih obrisov in se meša resnično življenje s sanjami.

C. Golar je spisal daljšo povest „Tesar Aleš“ v tonu povesti za ljudstvo. Navadno, malce naivno pripovedovanje nesrečne ljubezenske zgodbe z žalostnim koncem.

Zbornik. Na svetlo daje Slovenska Matica. VIII. zvezek. Uredil L. Pintar. Ljubljana 1906. — V Zborniku so zastopani: dr. Fran Ilešič, L. Pintar, dr. Ivan Žmavc, Avgust Žigon, J. K. Podgorjanski, Andrej Fekonja, dr. Janko Šlebinger in P. pl. Radics. Oceno objavimo prihodnjič.

Hrvatska knjižnica. Izdaja Matica Slovenska. I. zvezek. Uredil dr. Fran Ilešič. Ljubljana 1906. Str. 104. — Dr. Ilešič je razdelil letošnjo hrvaško knjigo naše Matice v dva dela: v ilirsko in v novo dobo. Pravzaprav je pa cela tvarina izbrana pod vtiskom ilirizma, v zavesti, da je treba iskati skupnih vezi s Hrvati. Zato obsega prvi del življenjepise ilirskih prvoboriteljev z njihovimi dolgimi pesmimi, ki kažejo več rodoljubja nego umetnosti. In drugi del — nova doba — nam kaže sedanji čas in sedanjo umetnost, v kolikor črpa svojo moč in svojo poezijo iz ilirizma, iz časov rodoljubne romantike, ali v kolikor slika teritorij ilirske ideje. — Pozdravili smo že v svojem listu zблиžanje Hrvatske

in Slovenske Matice in zato nam je tudi tendenca te Ilešičeve zbirke simpatična. Tako se bližamo realiziranju teženj naše politike, ki stremi za političnim zjedinenjem slovenskih in hrvaških dežel, pripravljamo pa tudi skupni temelj, na katerem se trdneje dvigne naša intelektualna kultura.

Vendar pa se zdi, da bi se mogel najti drugi in boljši način, da dosežemo ta smoter. Prof. Ilešič se je lotil svojega dela kot literaren historik in samo kot literaren historik. Zato se mu je zdela tolike važnosti ilirska doba in zato je dal velikemu delu svoje knjige zgolj informativen značaj. Res je sicer, da je podlaga za razumevanje slovensko-hrvaške vzajemnosti razumevanje ilirske dobe in njenih teženj, res je pa tudi, da so se Matičini bralci dosedaj že lahko informirali o njej tudi brez Hrvatske knjižnice. Zato smo pričakovali, da nam poda Hrvatska knjižnica dozorele sadove hrvaške umetnosti, ki bi nam ne bila niti po vsebini. niti po jeziku bolj tuja nego so spisi v tej knjigi — a tega ni storila.

Prvi del knjige naredi s svojimi opombami („Čitaj dvakrat, prvič posebno radi jezika, drugi radi vsebine!“) popolnoma vtis hrvaške čitanke. — Dobro pa so v drugem delu nekatere črtice Šandora Gjalskega. Obdelal je romantični čas Ilircev s takim gorkim čuvstvom, da vname srca tudi v naši dobi. Pri nas je novejša literarna smer diskreditirala vse rodoljubje dodobra. Iz preperelih ilirskih trobojnic pa veje tisti omamljivi čar mladosti in velikega, nezapravljenega življenja, ki se nam majhnim ljudem toži po njem vse do groba. To je idealizem mladine, ki vidi vse cilje v bližnji bodočnosti, ki je pa nam tako grozno tuj, ker nam je vse premoženje skepsa in ironija. — „Uspomene na Sloveniju“, ki jih je napisal za Hrvatsko knjižnico Stjepan Radić, odbijajo po svoji neumetniški tendencijoznosti. Radić je prepotoval slovenske dežele kot dijak in proslavlja Slovence v teh svojih popotnih spominih kot vzor Hrvatom. Hrvati bodo morda brali spis z zanimanjem, nam pa se je težko ubraniti dobrohotnega nasmeha. Tako idealizirane slike slovenskega kmeta in slovenskega dekleta še nismo videli, kot nam jo je narisal Radić; če bi se pa kdaj zgodilo, da bi se prepričali o objektivnosti tega spisa, bi morali samo zahvaljevati Boga, ki nam je dal ta narod, in Radića, ki nam ga je odkril. Sicer pa bi Radić dobil sedaj mnogo hvaležnejše tvarine, ako hoče že učiti Hrvate s slovenskim vzgledom. — Istro zastopa v tej knjigi Vladimir Nator z odlomkom iz zgodovinskega romana „U pazinskem kaštelu“ in Rikard Katilinić-Jeretov z lepo črtico „Pod svećom“, Slavonijo pa Rudolfo Magjer z novelico „Strn“.

Pri učenju hrvaščine bo ta prvi zvezek Hrvatske knjižnice dobro služil, ker je prof. Ilešič poskrbel za obširno in natančno besedno razlago. Od drugega pa pričakujemo še veliko več. *Franc Bregar.*

